

บทที่ 5

วิเคราะห์การส่งเสริมบทบาทของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชในการเป็น กลไกการพัฒนาจังหวัดนนทบุรีเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้

ผลการศึกษาเอกสารประกอบกับข้อมูลของการอภิปรายกลุ่มสามารถวิเคราะห์การส่งเสริมบทบาทของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชในการเป็นกลไกการพัฒนาจังหวัดนนทบุรีเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ได้ ดังนี้

5.1 หลักการ แนวคิดและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของมหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมมาธิราชในส่งเสริมจังหวัดนนทบุรีสู่เมืองแห่งการเรียนรู้

เมื่อวิเคราะห์แนวคิดพันธกิจของรัฐกับการส่งเสริมเมืองแห่งการเรียนรู้ พบว่า การส่งเสริมเมืองแห่งการเรียนรู้เป็นพันธกิจของรัฐที่สอดคล้องกับเนื้อหาแห่งรัฐธรรมนูญ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติประเด็นการพัฒนาการเรียนรู้ และแผนการศึกษาแห่งชาติซึ่งเป็นเครื่องมือหนึ่งที่สำคัญในการสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชนที่รัฐสามารถไปใช้ปฏิบัติพันธกิจตามแผนของการศึกษาได้โดยภาครัฐของไทยได้มีนำหลักการการพัฒนาการเป็นสมาชิกเครือข่ายเมืองแห่งการเรียนรู้ขององค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติมาใช้ในการประชาสัมพันธ์ข้อมูล การวางนโยบาย และการนำไปปฏิบัติของจังหวัด องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น และเทศบาลต่าง ๆ ให้ได้รับการพัฒนาเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ซึ่งได้ดำเนินการพัฒนาเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้สำเร็จแล้วในหลายเมืองด้วยกัน

เมื่อพิจารณาบทบาทของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ลักษณะสำคัญของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช คือ “มหาวิทยาลัยในระบบเปิด ยึดหลักการศึกษาดูตลอดชีวิต” โดยมีวิสัยทัศน์ คือ “เป็นมหาวิทยาลัยเปิดชั้นนำของโลกที่ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมการศึกษาทางไกลเพื่อสร้างโอกาสการเรียนรู้ด้วยตนเองตลอดชีวิตสำหรับทุกคน” เมื่อศึกษาพันธกิจที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้ ซึ่งมีพันธกิจ ได้แก่ การจัดให้มีการศึกษาอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต การวิจัยพัฒนาองค์ความรู้ และนวัตกรรม เพื่อใช้ในการพัฒนาบุคคล ชุมชน สังคม และประเทศ การบริการวิชาการเพื่อบูรณาการความรู้ใช้ประโยชน์ต่อชุมชน สังคม และประเทศให้มั่งคั่ง

และยั่งยืน รวมถึงการเรียนรู้ อนุรักษ์ ฟื้นฟู สืบสาน และเผยแพร่ศิลปะและวัฒนธรรม การสนับสนุน พื้นที่ที่มหาวิทยาลัยตั้งอยู่ในการไปสู่เมืองแห่งการเรียนรู้จึงอยู่ในขอบเขตและบทบาทหน้าที่ของ มหาวิทยาลัย

เมื่อศึกษาต่อมาถึงการพัฒนาจังหวัดนนทบุรีสู่เมืองแห่งการเรียนรู้ จากการศึกษาข้อมูลของ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนนทบุรีมีวิสัยทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้ ได้แก่ การส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาทุกประเภทและระดับการศึกษาสำหรับทุกกลุ่มเป้าหมายอย่างทั่วถึง การพัฒนาระบบบริหารจัดการ ระบบกำกับติดตามและประเมินผลแบบมีส่วนร่วมและบูรณาการ การส่งเสริม สนับสนุน สร้างขวัญและกำลังใจแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษา รวมถึงการจัดหาเตรียมพร้อมด้านปัจจัยพื้นฐานเพื่อสนับสนุนการจัดการศึกษาทุกประเภทและทุกระดับการศึกษา ดังนั้นการจัดสภาพแวดล้อมของจังหวัดเพื่อเป็นปัจจัยแห่งการเรียนรู้ของคนในเมืองเป็นส่วนหนึ่งที่จะทำให้เกิดระบบนิเวศของการเรียนรู้และเกิดเป็นการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ที่เป็นรูปธรรมยิ่งขึ้น

สำหรับการศึกษาเป้าประสงค์ของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนนทบุรี นั้น พบว่ามีเป้าประสงค์ในการมีทรัพยากร ระบบฐานข้อมูลและแหล่งเรียนรู้ในชุมชนเพื่อสนับสนุนการจัดการศึกษาที่มีความพร้อมเอื้อต่อการก้าวสู่การเป็นจังหวัดจัดการตนเองและการเป็นนครแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตซึ่งสิ่งนี้เป็นการเน้นชัดถึงกรอบการให้ความสำคัญในการพัฒนาจังหวัดนนทบุรีสู่การเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ จากข้อมูลดังกล่าวประกอบกับการอภิปรายกลุ่มของจังหวัดนนทบุรี พบว่า จังหวัดนนทบุรีมีแผนการพัฒนาเมืองนำอยู่ซึ่งเมืองแห่งการเรียนรู้เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาเมืองนำอยู่ ดังนั้น ตัวแทนจากจังหวัดนนทบุรีจึงมีความเห็นว่า ด้วยการมีแผนรองรับและจังหวัดนนทบุรีเป็นจังหวัดที่มีการขยายตัวอย่างมากในระยะหลังส่งผลให้การพัฒนาเมืองควรเป็นไปอย่างรอบด้าน จากการสำรวจทรัพยากรของจังหวัดนนทบุรีในเบื้องต้นถือว่าจังหวัดมีความพร้อมในระดับหนึ่ง อย่างไรก็ตาม การริเริ่มการพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้ควรเริ่มจากระดับท้องถิ่นหรือเทศบาลเพื่อนำร่องก่อน

จากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นได้ว่ามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชและจังหวัดนนทบุรีต่างมีเจตจำนงดีในหลักการเพื่อพัฒนาจังหวัดนนทบุรีสู่เมืองแห่งการเรียนรู้ เมื่อศึกษาเพิ่มเติมถึงความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยกับจังหวัดนนทบุรี พบว่า มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชกับจังหวัดนนทบุรีมีบันทึกความตกลงร่วมกันที่แสดงให้เห็นถึงความร่วมมือในการวิจัยและการพัฒนาจังหวัดโดยแบ่งปันข้อมูลและปัจจัยต่าง ๆ ที่สามารถนำไปสู่ผลลัพธ์ร่วมกัน และมีกรอบแห่งความร่วมมือในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ข้อมูล องค์ความรู้ การวิจัย นวัตกรรม การบริหารจัดการทรัพยากร และบุคลากรซึ่งมุ่งเน้นถึงประโยชน์ในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาในพื้นที่จังหวัดนนทบุรี และการมีส่วนร่วมของประชาชน และทุกกรอบแนวคิดของความร่วมมือต่างเป็นรูปแบบหรือกลไกในความร่วมมือสำหรับการพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้ได้ ดังนั้น บทบาทของมหาวิทยาลัยในส่งเสริมจังหวัดนนทบุรีสู่เมืองแห่ง

การเรียนรู้จึงสอดคล้องกับอำนาจหน้าที่ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช จังหวัดนนทบุรี และเป้าหมายของความร่วมมือระหว่างจังหวัดนนทบุรีกับมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

คุณลักษณะที่สำคัญของเมืองแห่งการเรียนรู้จะต้องเป็นเมืองที่สามารถจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ในทุก ๆ ภาคส่วน เพื่อดำเนินการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพใน 6 ประการ ได้แก่ การส่งเสริมการเรียนรู้ตั้งแต่พื้นฐานจนถึงอุดมศึกษา การส่งเสริมการเรียนรู้ในครอบครัวและชุมชน การส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพในที่ทำงาน การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย การส่งเสริมคุณภาพและความเป็นเลิศในการเรียนรู้ และการสนับสนุนวัฒนธรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างเข้มแข็ง โดยการสร้างคุณลักษณะสำคัญทั้ง 6 ประการนี้ต้องมาจากการทำงานร่วมกันของคนในเมือง เพราะตามแนวคิดการพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้นั้นเป็นการจัดสภาพแวดล้อมของเมืองแห่งการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชนจึงไม่สามารถปราศจากการทำงานร่วมกันของคนในเมืองอย่างมีส่วนร่วมได้ โดยเมื่อวิเคราะห์ตามแนวคิดการมีส่วนร่วมส่งผลให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ ภาครัฐ ภาคเอกชน ประชาชนในเมือง และมหาวิทยาลัยควรเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาเมืองร่วมกันตั้งแต่เริ่มต้นกระทั่งสิ้นสุดและบูรณาการเป็นวงจรวงใหม่เรื่อยไปอันเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการเรียนรู้อย่างไม่มีที่สิ้นสุดเพื่อส่งเสริมโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับทุกคนตลอดไปตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของโลกและเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนกับการเรียนรู้

ดังนั้นในการสร้างบทบาทของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชเพื่อสนับสนุนจังหวัดนนทบุรีสู่เมืองแห่งการเรียนรู้จึงต้องวิเคราะห์ถึงปัจจัยและทรัพยากรที่มหาวิทยาลัยมีเพื่อวิเคราะห์การนำปัจจัยดังกล่าวและการจัดสรรทรัพยากรที่เอื้อต่อการสนับสนุนจังหวัดนนทบุรีสู่คุณลักษณะสำคัญของเมืองแห่งการเรียนรู้ซึ่งจะได้วิเคราะห์ต่อไป

5.2 กฎหมายไทยกับการส่งเสริมเมืองแห่งการเรียนรู้

จากการศึกษา พระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 พบว่ามีข้อกำหนดให้มีจัดการศึกษามี 3 รูปแบบ คือ การศึกษาในระบบที่เป็นการศึกษาที่กำหนดจุดมุ่งหมาย วิธีการศึกษา หลักสูตร ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษาที่แน่นอน และการศึกษานอกระบบซึ่งเป็นการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญของการสำเร็จการศึกษา โดยเนื้อหาและหลักสูตรจะต้องมีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่ม นอกจากนี้ยังมีการศึกษาตามอัธยาศัยที่เป็นการศึกษาที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองตามความสนใจ ศักยภาพความพร้อมและ

โอกาส โดยศึกษาจากบุคคล ประสบการณ์ สังคม สภาพแวดล้อม สื่อ หรือแหล่งความรู้อื่น ๆ โดยแต่ละสถานศึกษาสามารถจัดการเรียนการสอนในรูปแบบหนึ่งรูปแบบใดก็ได้ นอกจากสถานศึกษาแล้วยังมีครอบครัว ชุมชน ศูนย์การเรียนรู้ องค์กรเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และองค์กรทางสังคมอื่น ๆ ซึ่งสามารถจัดการศึกษาในรูปแบบต่างๆตามความเหมาะสมได้เช่นกัน ประกอบกับจากการอภิปรายกลุ่มส่วนใหญ่เห็นว่า การจัดการเรียนรู้ไม่แต่เฉพาะหน่วยงานหรือผู้มีหน้าที่ตามกฎหมายเป็นผู้รับผิดชอบเท่านั้น แต่การเรียนรู้แสวงหาบริบทและสภาพแวดล้อมนานาประการที่เอื้ออำนวย แม้กระทั่งในระดับชุมชนหรือครอบครัวก็สามารถส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพได้ ดังนั้นภายใต้พระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 จึงมุ่งประสงค์ถึงผู้ร่วมในการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายซึ่งสอดคล้องกับการพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้ที่มุ่งหวังให้เกิดการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เมืองแห่งการเรียนรู้จึงสามารถตอบสนองความร่วมมือของภาคีเครือข่าย และส่งเสริมรูปแบบโดยเฉพาะการเรียนรู้ตามอัธยาศัยได้ตามพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้

เมื่อพิจารณาต่อมาถึงแนวทางในการจัดการศึกษาสำหรับศตวรรษที่ 21 ซึ่งเน้นให้ผู้เรียน ทุกกลุ่ม ทุกคน ทุกวัยสามารถศึกษาได้ตลอดชีวิต เมืองแห่งการเรียนรู้จะเป็นเมืองที่เพิ่มพื้นที่ของคนในเมืองสำหรับทางเลือกในการเรียนรู้ด้านต่าง ๆ และสามารถจัดหาสมดุลงของแต่ละบุคคลได้ด้วยตัวของปัจเจกชนเองว่าความต้องการในการเรียนรู้เพื่ออะไรและมีสัดส่วนอย่างไร ประกอบกับเมื่อวิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตตามร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต พบว่ามีการกำหนดตัวอย่างมาตรการต่าง ๆ บางส่วนที่สามารถนำมาวิเคราะห์แบ่งกลุ่มได้ ดังนี้

ประการที่หนึ่ง มาตรการเพื่อการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวย

อาทิ มาตรการเพื่อการบูรณาการการเรียนรู้ด้วยช่องทางที่หลากหลาย การจัดทำและพัฒนาโปรแกรมการเรียนรู้ ช่องทางการเรียนรู้ วิธีการจัดการเรียนรู้ สื่อ เทคโนโลยี การวิจัยและพัฒนาเพื่อส่งเสริมการศึกษาตามอัธยาศัย การจัด ส่งเสริม สนับสนุน และนำทรัพยากรทุกภาคส่วนสร้างบรรยากาศและพื้นที่การเรียนรู้ตลอดชีวิต ให้ครอบครัวทุกหมู่บ้านแก่ผู้รับบริการ การจัดและพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ ให้มีความทันสมัยโดยการนำเทคโนโลยีและดิจิทัลมาใช้เพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้รับบริการ และการจัดและสนับสนุนการจัดการความรู้และแนวทางการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นหลากหลาย สอดคล้องกับความต้องการ และความสนใจของผู้รับบริการ เป็นต้น

ประการที่สอง มาตรการเพื่อพัฒนาทักษะเฉพาะบุคคล

อาทิ มาตรการเพื่อการพัฒนาทักษะชีวิต การพัฒนาทักษะเพื่อคุณภาพชีวิต ทักษะอาชีพ ทักษะตามความสนใจ ทักษะทางเทคโนโลยีที่เหมาะสมให้กับผู้รับบริการ เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงของสังคมได้ และการส่งเสริมการพัฒนากำลังคนวัยแรงงาน เป็นต้น

ประการที่สาม มาตรการเพื่อส่งเสริมความร่วมมือของคนในเมืองหรือเครือข่าย

อาทิ การส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคคล ประชาชนชาวบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่น ครอบครัว และภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมจัดการเรียนรู้ตามอัธยาศัย

คณะผู้วิจัยเห็นว่าเมืองแห่งการเรียนรู้เป็นปัจจัยที่สนับสนุนการพัฒนาคนตามแนวทางในการจัดการศึกษาสำหรับศตวรรษที่ 21 และสนับสนุนการปฏิบัติตามกรอบมาตรการทางกฎหมายตามร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้ ดังนั้น หากทรัพยากรในเมืองสามารถพัฒนาเมืองไปสู่เมืองแห่งการเรียนรู้ได้จะเพิ่มการผลักดันการขับเคลื่อนการเรียนรู้ตลอดชีวิตของคนในเมืองที่เป็นรูปธรรมยิ่งขึ้นและสามารถเป็นดัชนีหนึ่งชี้วัดความสำเร็จของการปฏิบัติหน้าที่ในการบริหารจังหวัดหรือท้องถิ่นตามที่กฎหมายกำหนดอีกด้วย

5.3 การศึกษาเปรียบเทียบและวิเคราะห์บทบาทของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช มหาวิทยาลัยประเทศไทยและต่างประเทศในการเป็นกลไกการพัฒนาการเรียนรู้ของคนในเมือง

บทบาทของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชเมื่อศึกษาเปรียบเทียบกับมหาวิทยาลัยในประเทศไทยและต่างประเทศพบแนวทางการเป็นกลไกเพื่อเสริมสร้างเมืองแห่งการเรียนรู้ ดังนี้

5.3.1 การส่งเสริมการเรียนรู้อย่างทั่วถึงและเท่าเทียม

การศึกษาเปรียบเทียบพบตัวอย่างของการส่งเสริมการเรียนรู้อย่างทั่วถึงและเท่าเทียม เช่น มหาวิทยาลัยพะเยามีการสร้างกิจกรรมการเรียนรู้เชื่อมโยงกับหน่วยกิตของมหาวิทยาลัยพะเยา ตัวอย่างเช่น หลักสูตร “UP to Upskill/Reskill/Newskill” ที่เป็นการพัฒนากลุ่มแรงงานนอกระบบทุกเพศทุกวัย ซึ่งผู้เรียนสามารถเก็บจำนวนชั่วโมงเป็นหน่วยกิต (credit bank) ของมหาวิทยาลัยพะเยาได้

ในส่วนของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยภูมิภาคอีกแห่งหนึ่ง พบว่าเพื่อการส่งเสริมการเรียนรู้ตั้งแต่พื้นฐานจนถึงอุดมศึกษามีการแต่งตั้งคณะทำงาน CMU-credit bank และการออกแบบ Platform สำหรับการเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ รวมถึงกำหนดหลักเกณฑ์ในการเก็บ

สะสมหน่วยกิต นอกจากนี้ มีการจัดตั้งวิทยาลัยการศึกษาตลอดชีวิตเป็นพื้นที่สาธารณะสำหรับการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการศึกษาที่เปิดกว้างสำหรับผู้เรียนทุกช่วงทุกวัย มีรูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลายตอบสนองต่อยุทธศาสตร์ชาติรวมไปถึงเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ด้านการสร้างการศึกษาว่าทุกคนสามารถเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างครอบคลุม และเท่าเทียม และสนับสนุนโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยการจัดการศึกษายังขยายช่วงวัยในการเข้าถึงความรู้ เพื่อตอบสนองกลุ่มคนที่เรียนผ่านการศึกษตลอดชีวิตแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่

ลักษณะที่หนึ่ง การจัดการศึกษาตลอดชีวิต การจัดการเรียนการสอนเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนทุกช่วงวัยสามารถเข้าศึกษาโดยจัดให้มีรูปแบบการศึกษาที่ยืดหยุ่นตามความต้องการของผู้เรียนเพื่อพัฒนาตนเอง พัฒนาอาชีพและนำผลการเรียนรู้มาสะสมไว้ในระบบคลังหน่วยกิต (Credit Bank) และเทียบโอนเพื่อปริญญาได้ในอนาคต และได้รับการรับรองสมรรถนะจากทางมหาวิทยาลัย

ลักษณะที่สอง การจัดการศึกษาเพื่อปริญญา เป็นการบูรณาการความรู้ ความชำนาญจากหลายคณะ/วิทยาลัย รวมถึงการพัฒนาไปสู่หลักสูตรต่าง ๆ ในอนาคต รวมถึงการส่งเสริมหลักสูตรในลักษณะ ของพหุวิทยาการ (Multidisciplinary) หรือสหวิทยาการ (Interdisciplinary)

กลุ่มการจัดการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับผู้เรียนนั้นสามารถแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ ผู้เรียนในกลุ่มวัยก่อนปริญญา ผู้เรียนในกลุ่มเรียนปริญญา และผู้เรียนในกลุ่มวัยสูงอายุ โดยตัวอย่างผลความสำเร็จของวิทยาลัยการศึกษาตลอดชีวิต เช่น การศึกษาแบบนอกเหนือจากระบบปริญญา ผ่านการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบทั้ง Onsite และ Online ใน 413 หลักสูตร มีผู้ผ่านหลักสูตรการเรียนรู้มากถึง 32,663 คน โดยมีหลักสูตรที่โดดเด่นและได้รับความนิยม เช่น การฝึกอบรมอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ การฝึกอบรมดิจิทัล เทคโนโลยีการเงิน การจัดการและการผลิตเชื้อเพลิงชีวภาพ การอบรมผู้ดูแลผู้สูงอายุ

นอกจากนี้จากการศึกษาข้อบังคับของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่พบว่าการสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อการเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ได้อย่างยั่งยืนตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ด้านการสร้างการศึกษา กล่าวคือ “ข้อบังคับของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ว่าด้วยการศึกษตลอดชีวิต” ที่เอื้อให้เมืองเชียงใหม่เข้าสู่การเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ได้อย่างยั่งยืนยิ่งขึ้น มีวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาโดยยึดหลักการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชนและเสรีภาพทางวิชาการและความเสมอภาคทางการศึกษา ซึ่งข้อบังคับนี้เปิดโอกาสให้บุคคลทั่วไปได้มีโอกาสเข้ามาศึกษาในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ในระบบการศึกษาตลอดชีวิตได้

เมื่อศึกษาถึงสาธารณรัฐประชาชนจีน พบว่า กรุงปักกิ่งได้พัฒนาระบบสนับสนุนสำหรับผู้ใหญ่และการศึกษาต่อใน 4 ประเภท ได้แก่

ประเภทที่หนึ่ง เครือข่ายการศึกษาและฝึกอบรมชุมชนที่นำโดยวิทยาลัยชุมชน (ประมาณร้อยละ 80 ของชุมชนบ้านได้ก่อตั้งศูนย์การศึกษาชุมชน)

ประเภทที่สอง เครือข่ายวิทยาลัยประกอบด้วยวิทยาลัยสำหรับผู้ใหญ่ 26 แห่ง ที่กำกับดูแลและบริหารจัดการโดยรัฐบาลเทศบาลกรุงปักกิ่ง

ประเภทที่สาม เครือข่ายเพื่อการศึกษาและฝึกอบรมวิชาชีพเพื่อตอบสนองความต้องการของอุตสาหกรรมและรัฐวิสาหกิจ และ

ประเภทที่สี่ เครือข่ายการฝึกอบรมที่นำโดยองค์กรภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการฝึกอบรมด้านอาชีวศึกษา ทักษะทางสังคม และวัฒนธรรมเป็นหลัก

ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจน เช่น วิทยาลัยชุมชนในเขตเมืองของปักกิ่งได้จัดตั้งโครงการมากกว่า 40 โครงการ ในแต่ละปี และจะมีการจัดการศึกษาต่อการฝึกภาคปฏิบัติ และการฝึกอบรมคุณสมบัติทางวิชาชีพรวมประมาณ 200,000 ครั้ง โดยมีผลลัพธ์ คือ มีผู้เข้าร่วมประมาณครึ่งหนึ่งสำเร็จหลักสูตรและได้รับการรับรอง นอกจากนี้การพัฒนาการศึกษาของชุมชนทำให้เกิดการรวบรวมทรัพยากรจากโรงเรียนและวิทยาลัยในท้องถิ่น และเปิดโอกาสให้กับชุมชนในวงกว้างยิ่งขึ้น สิ่งนี้ช่วยเสริมความเชื่อมโยงระหว่างโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษากับชุมชนของพวกเขา เพื่อให้คนในท้องถิ่นสามารถเข้าถึงครู ห้องเรียน และอุปกรณ์ได้ ในขณะที่สถาบันศึกษามากกว่าร้อยละ 60 ในกรุงปักกิ่งมีการเปิดโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นได้เรียนรู้ตลอดชีวิต

นอกจากนี้ กลไกสนับสนุนยังมีครูประจำมากกว่า 1,000 คนให้ทำงานในพื้นที่ใกล้เคียง ซึ่งสร้างความสัมพันธ์ระหว่างวิทยาลัยและชุมชน โอกาสในการเรียนรู้ของผู้สูงอายุก็เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วเช่นกัน มีมหาวิทยาลัยเทศบาล 2 มหาวิทยาลัยสำหรับผู้สูงอายุ และมหาวิทยาลัย 16 มหาวิทยาลัยที่เปิดสอนหลักสูตรที่ออกแบบมาสำหรับผู้สูงอายุโดยเฉพาะ เช่น หลักสูตรร้องเพลง เต้นรำ และวาดรูป นอกจากนี้ ยังมีโรงเรียนสำหรับผู้สูงอายุในสวนอื่น ๆ ของเมืองอีกด้วย

ด้วยปรัชญาของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยเปิดจึงมุ่งเน้นการส่งเสริมการเรียนรู้การทั่วถึงและเท่าเทียม จากการศึกษาถึงบทบาทของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชในการส่งเสริมคุณลักษณะสำคัญของเมืองแห่งการเรียนรู้ด้านการส่งเสริมการเรียนรู้อย่างทั่วถึงและเท่าเทียม พบว่ามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชมีการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนในกลุ่มวัยก่อนปริญญา และปัจจุบันมีแนวทาง การขยายให้กับผู้เรียนที่มีอายุ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไปที่ไม่จำเป็นต้องมีพื้นฐานวุฒิการศึกษา รวมถึงการขยายโอกาสการเรียนรู้ในระดับมหบัณฑิตที่สามารถเข้าสู่ระบบทดลองเรียนโดยไม่ถูกจำกัดด้วยวิธีการคัดเลือกเมื่อสมัครเข้าเรียน และผู้เรียนในกลุ่มเรียนปริญญาการให้ทุนเพื่อการศึกษา การส่งเสริมผู้ที่มีข้อจำกัด เช่น ผู้ที่มีความบกพร่องทางร่างกาย ผู้ด้อยชั้น การ

ใช้ทรัพยากรเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ ได้แก่ ห้องสมุด ฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ฐานหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น ซึ่งมีส่วนสนับสนุนให้เกิดความทั่วถึงและเท่าเทียมในการเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น

นอกจากนี้ยังมีการเพิ่มโอกาสการเรียนรู้ผ่านหลักสูตรและการอบรมที่ได้รับการพัฒนาตามความต้องการของผู้เรียนของสำนักการศึกษาต่อเนื่องของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชยังเป็นหน่วยงานที่มีบทบาทในการจัดการเรียนรู้ตามอัธยาศัยผ่านรูปแบบการจัดการฝึกอบรม ซึ่งจะมีหลักสูตรการอบรมที่แตกต่างกันไปในแต่ละเดือน ซึ่งเป็นหลักสูตรการอบรมที่ผ่านการวิเคราะห์แล้วว่า เป็นไปตามยุคสมัยและความต้องการของผู้เรียนถือว่าเป็นการเรียนรู้ที่การพัฒนาตามความต้องการของผู้เรียนอีกส่วนหนึ่ง โดยมีผลการประเมินความสำเร็จ เช่น บางหลักสูตรการอบรมมีผู้สนใจเข้าร่วมอบรมเต็มอัตรา เป็นต้น รวมถึงการเทียบโอนหน่วยกิตและการเทียบประสบการณ์

จากการศึกษาเปรียบเทียบและวิเคราะห์พบการเพิ่มประสิทธิภาพในการส่งเสริมการเรียนรู้ อย่างทั่วถึงและเท่าเทียมใน 4 ลักษณะ ได้แก่

ลักษณะที่หนึ่ง การสนับสนุนด้านการเงิน

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชมีการสนับสนุนเงินผ่านการให้ทุนการศึกษา ทั้งนี้ การอภิปรายกลุ่มมีความเห็นเพิ่มเติมว่า ควรมุ่งเป้าการประชาสัมพันธ์ให้ถึงกลุ่มเป้าหมาย โดยวิธีการกระจายการประชาสัมพันธ์ไปยังท้องถิ่น เช่น องค์กรบริหารส่วนตำบล เทศบาล รวมถึงการมีที่ปรึกษาในระดับท้องถิ่นซึ่งต้องมีการส่งข้อมูลการประชาสัมพันธ์ถึงผู้นำชุมชนในท้องถิ่นนั้น

ลักษณะที่สอง การสนับสนุนให้พ้นจากข้อจำกัดต่าง ๆ

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชมีการสนับสนุนโดยการเอื้ออำนวยความสะดวกให้กับผู้พิการ และผู้ต้องขัง อย่างไรก็ตามยังไม่มี การเอื้อต่อผู้สูงอายุซึ่งจะกลายเป็นพลเมืองกลุ่มสำคัญในอนาคต ซึ่งการอภิปรายกลุ่มมีความเห็นว่า ควรมีการเพิ่มการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุนั้นควรดำเนินการโดยเน้นการเรียนรู้ผ่านการจัดกิจกรรมและภาคปฏิบัติ ซึ่งการอภิปรายกลุ่มมีความเห็นว่าแม้มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชจะดำเนินการเรียนการสอนทางไกลแบบไม่มีชั้นเรียน แต่สามารถจัดทำรูปแบบการเรียนการสอนผ่านกิจกรรมร่วมเรียนรู้ (Blended learning) ซึ่งคาดว่าจะไม่เป็นอุปสรรคต่อการจัดการเรียนการสอนสำหรับผู้สูงอายุ

ลักษณะที่สาม การสนับสนุนการสร้างกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับหน่วยกิต

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชมีการเทียบโอนประสบการณ์แต่ยังไม่มี การสนับสนุนกิจกรรมที่เทียบโอนกับหน่วยกิต โดยเฉพาะในกลุ่มแรงงานนอกระบบซึ่งเป็นกลุ่มเศรษฐกิจสำคัญของประเทศไทยซึ่งจากที่ปัจจุบัน พ.ศ. 2565 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชมีแนวทางการขยายให้กับผู้เรียนที่มีอายุ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไปที่ไม่จำเป็นต้องมีพื้นฐานวุฒิการศึกษาอยู่ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ จึงมีความเห็นว่าการออกแบบกิจกรรมให้เชื่อมโยงกับหน่วยกิตให้ดำเนินการในรูปแบบกิจกรรมร่วม

เรียนรู้ โดยศึกษา วิจัย และวิเคราะห์สัดส่วนเนื้อหาและกิจกรรมที่เหมาะสมกับหลักสูตร เนื้อหา และ กระบวนการเรียนรู้ นั้น ๆ

ลักษณะที่สี่ การสนับสนุนการบูรณาการข้ามศาสตร์

แม้การบูรณาการข้ามศาสตร์ไม่ใช่ประเด็นการเรียนรู้อย่างทั่วถึงและเท่าเทียมโดยตรง แต่ การเรียนรู้อย่างทั่วถึงและเท่าเทียมควรเปิดโอกาสให้ผู้คนสามารถเรียนรู้แต่ละศาสตร์ได้ในรูปแบบที่ สมดุลประกอบกับการบูรณาการข้ามศาสตร์สอดคล้องกับการเรียนรู้ในโลกปัจจุบันที่ผู้คนต้องมีทักษะ หลายอย่างเพื่อสามารถใช้ประโยชน์ทั้งในชีวิตประจำวันและการทำงานได้ ปัจจุบันมหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมาธิราชมีการบูรณาการข้ามศาสตร์ผ่านระบบ Non-Degree อย่างไรก็ตาม การอภิปราย กลุ่มมีความเห็นว่าการบูรณาการข้ามศาสตร์ควรมีการปรับให้ทันสมัยและแสวงหาความต้องการของ ผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ ดังนั้นมหาวิทยาลัยจึงควรเพิ่มการสำรวจและติดตามการปรับตัวของ ความ ต้องการผ่านการทำงานที่มีแผนชัดเจนในทุก ๆ ปี

ทั้งนี้ การพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้ต้องคำนึงถึงการผสมผสานกันของศาสตร์ ปรากฏ ตัวอย่างเช่นพะเยาเมืองแห่งการเรียนรู้ที่ได้มีการทำงานร่วมกันของสาขาหลัก ได้แก่ ศิลปะศาสตร์ สิ่งแวดล้อม และสถาปัตยกรรมเพื่อตุการออกแบบเมือง เป็นต้น

ลักษณะที่ห้า การสนับสนุนด้านกฎหมายและข้อบังคับ

ในส่วนของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมคุณลักษณะสำคัญของเมืองแห่งการเรียนรู้ด้าน การส่งเสริมการเรียนรู้อย่างทั่วถึงและเท่าเทียม พบว่าแม้ปรัชญาของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช มุ่งเน้นการส่งเสริมการเรียนรู้การทั่วถึงและเท่าเทียม ตลอดจนการมีแนวทาง นโยบายและกิจกรรม ต่างๆในรูปแบบที่หลากหลายเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนในหลายกลุ่มวัยสามารถเข้าถึงการศึกษาได้ อย่างไรก็ตามผู้อภิปรายกลุ่มส่วนใหญ่มีความเห็นว่า ในส่วนของกฎหมายและข้อบังคับของ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชในการสนับสนุนการเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ได้อย่างยั่งยืนตาม เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ด้านการสร้างการศึกษา ควรมีการกำหนดมาตรการทางกฎหมาย ผ่านข้อบังคับเพื่อเป็นเครื่องมือนำไปสู่การปฏิบัติใช้ได้อย่างเป็นรูปธรรม มีประสิทธิภาพและสร้าง ความยั่งยืนมากขึ้น

5.3.2 การส่งเสริมการเรียนรู้ในครอบครัวและชุมชน

จากการศึกษา พบว่า มหาวิทยาลัยพะเยามีการดำเนินการเพื่อตอบสนองโจทย์การพัฒนา พื้นที่หรือท้องถิ่น (Area base university) เป็นการดำเนินการร่วมกับนายกเทศมนตรีเมืองพะเยา เพื่อพัฒนาคนผ่านการเรียนรู้ร่วมกัน และมหาวิทยาลัยพะเยามีจุดเด่นในการส่งเสริมเมืองแห่งการ เรียนรู้ผ่านโครงการที่มีลักษณะต่อเนื่อง โดยมีการทำงานร่วมกับชุมชนอย่างชัดเจน ซึ่งมีรูปแบบการ

ใช้ทรัพยากรด้านวิชาการที่หลากหลายครอบคลุมทุกคณะ ตัวอย่างเช่น โครงการ “1 คณะ 1 สัญลักษณ์ความสำเร็จ” นอกจากนี้การทำงานร่วมกับชุมชนยังมีการมุ่งเป้าในลักษณะกลุ่มเฉพาะ เช่น ชุมชนเทศบาลเมืองพะเยา สภาคเด็ก ชุมชนผู้สูงอายุ รวมถึงกลุ่มเปาะบาง เช่น แม่เลี้ยงเดี่ยว เด็กพิการ เป็นต้น ประกอบกับมีการมุ่งเป้าเฉพาะกลุ่มวัฒนธรรม เช่น บ้านดิน รวมถึงการมุ่งเป้าเฉพาะบางพื้นที่ เช่น กว๊านพะเยา อุทยานวิทยาศาสตร์ เป็นต้น ซึ่งเป็นรูปแบบของการสร้างเมืองแห่งการเรียนรู้โดยบทบาทของมหาวิทยาลัยในลักษณะของการกระจายพื้นที่ วัฒนธรรมหรือเอกลักษณ์เฉพาะแล้วค่อยมาประสานงานต่อกัน นอกจากนี้ ชุมชนในการพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้ยังรวมถึงภาคธุรกิจและวิสาหกิจชุมชนรวมถึงชมรม วัด ศูนย์พัฒนาอาชีพ นอกจากนี้ยังมีรูปแบบการเรียนรู้แบบ Cross-learning Community เป็นการนำคนต่างช่วงวัยต่างชุมชนมาเรียนรู้ร่วมกันเกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ท้องถิ่น วิถีชีวิต และวัฒนธรรม

สำหรับมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พบว่า การมีส่วนร่วมกับชุมชนปรากฏข้อมูล เช่น การจัดกิจกรรมจะมีความเชื่อมโยงและร่วมมือกับความร่วมมือจากรัฐ เอกชน ประชาสังคม และชุมชนในทุก ๆ กิจกรรม หรือการจัดทำข้อมูล “ปุมเมืองเชียงใหม่” (Local Study) และเปิดให้เข้าถึงข้อมูลต่อสาธารณประโยชน์ (Chiangmai City Atlas & Open Data) ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการมีส่วนร่วมในลักษณะวงกว้างยิ่งขึ้นไม่เฉพาะชุมชนใดชุมชนหนึ่ง นอกจากนี้ยังมีฐานข้อมูลของเมืองและนำไปเชื่อมโยงกับ City Lab (เทศบาลนครเชียงใหม่) เพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์ของข้อมูลอย่างมีประสิทธิภาพ

เมื่อศึกษาต่อมาถึงมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์มีโครงการสำคัญที่ทำงานร่วมกับชุมชน กล่าวคือ “ธรรมศาสตร์โมเดล” ที่เป็นโครงการได้รับรางวัลระดับโลก ซึ่งคือ การนำนักศึกษาออกจากรั้วมหาวิทยาลัยท้าทายให้ประยุกต์ใช้ความรู้ความสามารถไปสร้างนวัตกรรมต่อยอดสินค้าจากภูมิปัญญาชุมชน เพื่อยกระดับรายได้ให้ชุมชนอย่างมีนัยสำคัญและยั่งยืน สารสำคัญของธรรมศาสตร์โมเดล คือ การเรียนรู้และแบ่งปัน ซึ่งนักศึกษาต้องเข้าใจพื้นฐานของชุมชน เข้าใจความคิดและวัฒนธรรม ตลอดจนการทำงานร่วมกันอย่างใกล้ชิดและทุ่มเท คณาจารย์ที่ปรึกษา ผู้นำชุมชน รวมทั้งสมาชิกในชุมชนจึงทำให้ธรรมศาสตร์โมเดลถูกขับเคลื่อนได้อย่างมีประสิทธิภาพ แสดงให้เห็นว่า การเรียนรู้ไม่ได้อยู่ในห้องเรียนเท่านั้นและเป็นการเรียนรู้โดยการแลกเปลี่ยนระหว่างนักศึกษา กับชุมชนโดยเป็นการทำงานร่วมกับชุมชนเพราะบรรจุอยู่ในหลักสูตรของคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชีและมีการประเมินผล

โดยธรรมศาสตร์โมเดลมีผู้เกี่ยวข้อง 3 ฝ่ายสำคัญ ได้แก่ กลุ่มนักศึกษา สมาชิกชุมชน และองค์กรเครือข่าย โดยแต่ละฝ่ายมีบทบาทแตกต่างกันไป ดังนี้

1) สถาบันการศึกษา ที่มีอาจารย์ซึ่งมีความรู้ความสามารถ มีนักศึกษาที่มีความคิดแปลกใหม่

2) ชุมชนที่มีภูมิปัญญาท้องถิ่นและมีทักษะ พร้อมเรียนรู้ พัฒนาร่วมกันกับนักศึกษา มีผู้นำชุมชนที่ตั้งใจ รู้ความต้องการของชุมชน และคิดถึงประโยชน์ของชุมชน

3) องค์กรเครือข่าย มีบทบาทที่สำคัญในการ

(1) คัดเลือกชุมชนหรือวิสาหกิจชุมชนที่มุ่งมั่นที่จะพัฒนาวิสาหกิจให้เติบโตอย่างยั่งยืน

(2) ประสานชุมชน เชื่อมโยงเครือข่ายชุมชน

(3) ประสาน เชื่อมโยงเครือข่ายความร่วมมือกับบริษัทเอกชนทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยง ซึ่งบริษัทพี่เลี้ยงมีบทบาทสำคัญ ได้แก่ การคัดเลือกชุมชนหรือวิสาหกิจชุมชนที่ต้องการพัฒนาสินค้าชุมชน การช่วยประสานชุมชนกับนักศึกษา การให้คำแนะนำในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ตามความถนัดของบริษัทพี่เลี้ยง การสนับสนุนช่องทางการตลาด การต่อยอดความรู้ การพัฒนาทักษะในการดำเนินธุรกิจให้กับวิสาหกิจชุมชน การพาไปศึกษาดูงาน และการติดตามการดำเนินวิสาหกิจของชุมชน และให้คำปรึกษา ฯลฯ

(4) การเชื่อมโยงหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องมาให้ความรู้กับวิสาหกิจชุมชน เพื่อสนับสนุนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพได้มาตรฐาน

(5) การสนับสนุนงบประมาณ เช่น ค่าเดินทางลงชุมชน ค่าที่พัก ค่าอาหาร และค่าอุปกรณ์ในการจัดทำสินค้าต้นแบบ หรือทดลองทำผลิตภัณฑ์ทำให้นักศึกษาใช้เวลาทำงานได้เต็มที่โดยไม่ต้องไปขอรับการสนับสนุนจากแหล่งทุนอื่น

ทั้งนี้ จะเห็นได้ว่าการดำเนินการของธรรมศาสตร์โมเดลจึงเป็นในลักษณะการดำเนินงานจากล่างสู่บน

เมื่อวิเคราะห์ถึงบทบาทของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชในการส่งเสริมคุณลักษณะสำคัญของเมืองแห่งการเรียนรู้ด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ในครอบครัวและชุมชน พบว่ามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชมีการศึกษา การวิจัยหรือนวัตกรรมที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของคนในจังหวัดนนทบุรีทั้งในด้านการแลกเปลี่ยนข้อมูล บุคลากร และพื้นที่ศึกษา รวมถึงการศึกษาและต่อยอดด้านวัฒนธรรมของจังหวัดนนทบุรี รวมถึงการจัดทำโครงการบริการวิชาการแก่สังคม เช่น “โครงการ 1 Dr. 1 ตำบล” เป็นต้น เมื่อศึกษาเปรียบเทียบและวิเคราะห์กับข้อมูลข้างต้นประกอบกับความคิดเห็นของการอภิปรายกลุ่มพบว่า เพื่อการส่งเสริมการเรียนรู้ในครอบครัวและชุมชน มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชมีข้อจำกัด ดังนี้

ประการที่หนึ่ง มหาวิทยาลัยยังไม่มีแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ในครอบครัว

ประการที่สอง มหาวิทยาลัยยังไม่มีเครือข่ายการทำงานร่วมกับชุมชนที่เป็นรูปธรรมและถาวร

มหาวิทยาลัยมีการสร้างความร่วมมือที่หลากหลายแต่ยังมีเครือข่าย หรือระดับความร่วมมือ ในลักษณะถาวรจำนวนไม่มาก เพื่อการพัฒนาและต่อยอดอย่างต่อเนื่อง โดยในประเด็นนี้จากการ อภิปรายกลุ่มมีความเห็นว่าควรดำเนินการสร้างเครือข่ายท้องถิ่น เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล รวมถึงเครือข่ายของคณะกรรมการหมู่บ้านที่มีกิจกรรมและการประชาสัมพันธ์ข้อมูลร่วมกัน อย่างสม่ำเสมอ

ประการที่สาม มหาวิทยาลัยควรมีการกระจายโครงการสำคัญที่หลายหลายความร่วมมือของ สาขาวิชามากยิ่งขึ้น

เช่น โครงการ 1 Dr. 1 ตำบล เพื่อเพิ่มการบูรณาการ

ดังนั้น การเพิ่มแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ในครอบครัว เพิ่มการสร้างเครือข่ายการทำงาน ร่วมกับชุมชนที่เป็นรูปธรรมและถาวรยิ่งขึ้น และเพิ่มมหาวิทยาลัยการกระจายโครงการสำคัญที่หลาย หลายจะส่งเสริมการมีส่วนร่วมในครอบครัวและชุมชนได้มากยิ่งขึ้น สำหรับการส่งเสริมการเรียนรู้ใน ครอบครั้ว ความเห็นจากการอภิปรายกลุ่มมีความเห็นว่า หากสามารถพัฒนาการเรียนรู้ให้เป็นการ เรียนรู้ที่ทั่วถึงและเท่าเทียมย่อมตอบสนองต่อการเรียนรู้สำหรับครอบครั้วอยู่แล้ว

โดยจากการอภิปรายกลุ่มมีความคิดเห็นเพิ่มเติมว่า อาจมีระบบให้คำปรึกษาของอาจารย์ มหาวิทยาลัยอย่างต่อเนื่องหลังจากการดำเนินโครงการเสร็จสิ้น เช่น การให้คำปรึกษาด้านกฎหมาย ด้านการเกษตร ด้านการบริหารจัดการ เป็นต้น โดยมีข้อสังเกตว่าอาจพิจารณานำภาระหน้าที่ในส่วน นี้กำหนดเป็นหนึ่งในหัวข้อการประเมินภาระงานที่จะเป็นการตอบแทนอาจารย์ที่ปฏิบัติหน้าที่ได้ ทั้งนี้ ความเห็นเพิ่มเติมของตัวแทนจังหวัดนนทบุรี มีความเห็นว่า ปัจจุบันจังหวัดนนทบุรีมีกิจกรรมที่ เชื่อมโยงกับชุมชนหลายกิจกรรม อาทิ โครงการท่องเที่ยวชุมชน การเพิ่มคุณภาพชีวิตทางอาหาร เช่น การปลูกพืชผักสวนครั้ว การปลูกพืชแนวตั้ง เป็นต้น ซึ่งสามารถเพิ่มเติมโครงการบริการวิชาการสู่ ชุมชนในลักษณะที่ทำให้ชุมชนได้รับประโยชน์อย่างแท้จริงได้

5.3.3 การส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพในที่ทำงาน

การศึกษาเปรียบเทียบ พบว่า มหาวิทยาลัยพะเยามีกลไกการบริหารและพัฒนาเส้นทางแห่ง การเรียนรู้ในเขตเมืองพะเยาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของแรงงานนอกระบบด้วย BCG โมเดลที่มีฐาน คิดและฐานการทำงานจาก BCG โมเดล โดยใช้โครงการ 1 คณะ 1 สัญลักษณ์ความสำเร็จ แสดงให้ เห็นว่าการเพิ่มการเรียนรู้ในที่ทำงานไม่จำกัดพื้นที่เฉพาะองค์กรแต่รวมถึงแรงงานนอกระบบใน หลักสูตร “UP to Upskill/Reskill/Newskill” ดังที่กล่าวในข้างต้น

สำหรับธรรมชาติโมเดลของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์มีจุดเด่นที่การเรียนรู้ร่วมกับชุมชน ซึ่งชุมชนเหล่านั้นอยู่ในพื้นที่ทำงานจริงจึงเป็นการสนับสนุนให้การทำงานของชุมชนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ในส่วนของสาธารณรัฐประชาชนจีนการส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพในที่ทำงาน ปรากฏตัวอย่างของแนวปฏิบัติที่ดี อาทิ Shougang เป็นหนึ่งในผู้ผลิตเหล็กที่ใหญ่ที่สุดของสาธารณรัฐประชาชนจีน ในเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. 2005 Shougang ได้ย้ายที่อยู่ด้วยเหตุผลด้านสิ่งแวดล้อม การย้ายครั้งนี้มีความเกี่ยวข้องกับการย้ายพนักงานจำนวน 100,000 คน ทำให้ Shougang มีโอกาสในการเปลี่ยนให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ โดยวัตถุประสงค์หลักของบริษัท คือ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และลดอุปสรรคของการเปลี่ยนผ่านของพนักงาน การเพิ่มพูนทักษะ การปรับปรุงคุณภาพผลิตภัณฑ์ และการสร้างองค์กรที่มีนวัตกรรมอย่างยั่งยืนต่อสิ่งแวดล้อม และก้าวหน้าทางเทคโนโลยีในที่สุด ความสำเร็จของโครงการองค์กรแห่งการเรียนรู้ของ Shougang มาจากปัจจัย 2 ประการ ได้แก่ การมีส่วนร่วมของผู้บริหารระดับสูงและกระบวนการฝึกอบรม เลขาธิการคณะกรรมการพรรค ประธานคณะกรรมการสำนักงานใหญ่ Shougang และผู้จัดการทั่วไปเป็นผู้นำคณะในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ และการออกแบบโครงการที่เชื่อมโยงผลการเรียนรู้กับค่าตอบแทนจากผลการเรียนรู้และปรากฏข้อดีว่าพนักงานมากกว่าร้อยละ 30 ได้รับการเลื่อนตำแหน่ง และให้เงินเดือนเพิ่มขึ้นซึ่งแสดงให้เห็นถึงการเรียนรู้ที่ดีสามารถส่งเสริมประสิทธิภาพในที่ทำงานได้

เมื่อวิเคราะห์ถึงบทบาทของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชในการส่งเสริมคุณลักษณะสำคัญของเมืองแห่งการเรียนรู้ด้านการส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพในที่ทำงาน พบว่า การพัฒนาหลักสูตรและการอบรมที่เกิดจากการมีส่วนร่วมกับผู้จ้างงานทั่วไปและผู้จ้างงานในจังหวัดนนทบุรี นอกจากนี้ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชมีการส่งเสริมวิจัยและนวัตกรรมด้านการพัฒนาอาชีพและการสร้างรายได้ให้กับชุมชน ซึ่งมีเนื้อหาสาระสำคัญเกี่ยวกับการคุ้มครองพื้นที่เกษตรกรรม การพัฒนา กลุ่มและเครือข่ายเกษตรกร ด้านระบบสากล GHS ในผลิตภัณฑ์ชุมชน ด้านความสามารถทางการแข่งขัน ด้านอุตสาหกรรมอาหารแปรรูป ด้านกลยุทธ์การตลาด ด้านผู้ประกอบการวิสาหกิจ ด้านวิสาหกิจชุมชนอันถือว่าการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้เพื่อการประกอบอาชีพ เมื่อศึกษาเปรียบเทียบและวิเคราะห์กับข้อมูลข้างต้น พบว่า ในด้านหลักสูตรมีการจัดทำโดยมีการประเมินความพึงพอใจของนายจ้าง อย่างไรก็ตาม ยังไม่มีการริเริ่มหรือแสวงหาความต้องการของนายจ้างอย่างแท้จริงในการพัฒนาหลักสูตร โดยการอภิปรายกลุ่มเห็นว่า มหาวิทยาลัยสามารถริเริ่มแรงจูงใจในการสร้างความร่วมมือกับนายจ้างผ่านการได้ทำงานจริงกับนายจ้างเมื่อสำเร็จหลักสูตร และการประชาสัมพันธ์ข้อมูลในภาพลักษณ์ที่ดีของนายจ้าง นอกจากนี้ยังมีความเห็นเพิ่มเติมว่า ในการศึกษา

สำหรับโลกยุคใหม่การพัฒนาหลักสูตร เนื้อหา และกระบวนการเรียนการสอนทั้งหมดต้องกระทำผ่าน การศึกษาวิจัยความต้องการที่แท้จริง และปรับให้ทันสมัยอยู่เสมอ โดยในระยะสั้นการเรียนการสอนที่ เข้าถึงความต้องการของตลาดหรือกลุ่มเป้าหมายอาจเริ่มในลักษณะของ Non-degree เพราะสามารถ บูรณาการข้ามศาสตร์ได้และมีความคล่องตัว

5.3.4 การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย

มหาวิทยาลัยพะเยามีตัวอย่างหลักสูตร “UP to Upskill/Reskill/Newskill” เป็นการพัฒนากลุ่มแรงงานนอกระบบทุกเพศทุกวัย ผ่านทั้งออนไลน์และออฟไลน์ สำหรับเมืองเชียงใหม่มีการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ เช่น วิทยาลัยการศึกษาตลอดชีวิตที่มีการศึกษาแบบนอกเหนือจากระบบปริญญาผ่านการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบทั้ง Onsite และ Online หรือตัวอย่างของการใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้ เช่น จัดทำ Facebook Page เพื่อเป็นช่องทางสื่อสาร และเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของโครงการ และส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้แบบออนไลน์ ผ่าน Facebook Page: Chiang Mai Learning City โดยได้เกิดการรับรู้การดำเนินงานของโครงการและเกิดการเรียนรู้ในประเด็นต่าง ๆ ที่เกิดจากการสื่อของโครงการซึ่งเป็นการใช้เทคโนโลยีในการประชาสัมพันธ์และสร้างความตระหนักถึงความสำคัญอย่างต่อเนื่องและไม่เปลี่ยนแปลงประมาณ

เมื่อศึกษาสาธารณรัฐประชาชนจีนตัวอย่าง กรุงปักกิ่งซึ่งเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ พบว่า กิจกรรมการเรียนรู้ของกรุงปักกิ่งทั้งหมดอยู่ในเว็บไซต์เมืองการเรียนรู้ของปักกิ่งที่มีแหล่งข้อมูลการเรียนรู้ต่าง ๆ (www.bjlearning.gov.cn) ซึ่งการสร้างเว็บไซต์เผยแพร่นี้ปรากฏในเมืองพะเยาเช่นกัน

เมื่อวิเคราะห์ถึงบทบาทของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชในการส่งเสริมคุณลักษณะสำคัญของเมืองแห่งการเรียนรู้ด้านการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย พบว่า มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชมีการจัดการเรียนการสอนโดยการใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยมหาวิทยาลัยใช้สื่อหลายรูปแบบ ในการให้บริการการศึกษาโดยมีสื่อเทคโนโลยีหลัก เช่น STOU Media Application รายการเพื่อการศึกษาสอนเสริมทางไกลผ่านอินเทอร์เน็ต และ STOU Channel on YouTube E-learning รวมถึงฐานข้อมูลต่าง ๆ ในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ เมื่อศึกษาเปรียบเทียบและวิเคราะห์กับข้อมูลข้างต้น พบว่า การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชอยู่ในรูปแบบของการจัดการเพื่อการเรียนการสอนเป็นส่วนใหญ่ แต่ยังไม่มีการเปิดเผยข้อมูลหรือการจัดทำแพลตฟอร์มเพื่อสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้โดยมีมหาวิทยาลัยเป็นหลักสำคัญ นอกจากนี้ การใช้เทคโนโลยีไม่เฉพาะแต่การจัดการเรียนการสอนโดยใช้สื่อออนไลน์เท่านั้นแต่รวมถึงนวัตกรรมซึ่งมหาวิทยาลัยมีผลงานวิจัยและนวัตกรรมการเรียนการสอนจำนวนมาก แต่ยังไม่มีความเห็นว่าการใช้ประโยชน์ในวงกว้าง ซึ่งการใช้ประโยชน์เป็นหนึ่งในตัวชี้วัดสำคัญของบริบทมหาวิทยาลัยกับ

การพัฒนาชุมชน สังคม และประเทศชาติ ทั้งนี้ จากการอภิปรายกลุ่มให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่าปัจจุบัน (พ.ศ. 2565) มีการศึกษาการเรียนการสอนที่มีภาคปฏิบัติผ่านระบบการเรียนการสอนแบบ Metaverse ซึ่งอาจสามารถนำมาเพิ่มประสิทธิภาพของการเรียนการสอนทางไกลในภาคปฏิบัติได้

5.3.5 การส่งเสริมคุณภาพและความเป็นเลิศในการเรียนรู้

เมื่อศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พบว่า มีการสำรวจความต้องการเข้าร่วมโครงการของแต่ละส่วนงานวิชาการ เพื่อกำหนดกลุ่มเป้าหมายและแผนการจัดการเรียนรู้ซึ่งเป็นแนวทางหนึ่งในการส่งเสริมคุณภาพด้านความต้องการของตลาด รวมถึงมีแผนการดำเนินงานที่เน้นการทำงานเพื่อบริหารจัดการและส่งเสริมให้เกิดหลักสูตรในลักษณะของพหุวิทยาการ (Multidisciplinary) หรือสหวิทยาการ (Interdisciplinary) โดยรับมอบงานหลักสูตรสาขาวิชาเข้าร่วมจากบัณฑิตวิทยาลัยแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตรพหุวิทยาการ สหวิทยาการ เพื่อบริหารจัดการและส่งเสริมให้เกิดหลักสูตรในลักษณะของพหุวิทยาการ (Multidisciplinary) หรือสหวิทยาการ (Interdisciplinary)

ในด้านของเมืองแห่งการเรียนรู้ของเมืองเชียงใหม่มีการตรวจสอบคุณภาพ ตัวอย่างเช่น การจัดนิทรรศการและกิจกรรมสรุปโครงการ “การพัฒนาเมืองเชียงใหม่นครแห่งการเรียนรู้ เพื่อการพัฒนาเมืองพลวัตที่ยั่งยืน” เพื่อส่งมอบงานให้แก่พื้นที่ โดยในการจัดกิจกรรมดังกล่าวได้เชิญทุกภาคส่วนที่ร่วมทำงานและปฏิบัติการร่วมกันในการดำเนินงานเป็นการนำเสนอผลการดำเนินโครงการในระยะ 12 เดือนที่ผ่านมา รวมทั้งจุดแข็งของการดำเนินงานที่ได้ร่วมทดลองเรียนรู้ลงมือทำร่วมกัน จุดอ่อนของการดำเนินโครงการ มีการจัดทำ Workshop แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับภาคีเครือข่าย Chiang Mai Learning City โดยเป็นกิจกรรมร่วมกันนอกแบบ Chiang Mai Learning City และความคาดหวังหรือสิ่งที่อยากเห็นจากการที่เชียงใหม่ได้ขึ้นชื่อว่าเป็นเครือข่ายเมืองแห่งการเรียนรู้ของ UNESCO

เมื่อศึกษาเปรียบเทียบกับธรรมศาสตร์โมเดล พบว่า คุณภาพและความเป็นเลิศในการเรียนรู้สามารถวัดได้จาก เช่น รายได้ การปรับปรุงผลิตภัณฑ์ของวิสาหกิจชุมชน รวมถึงการเข้าถึงช่องทางใหม่ ๆ ในการขาย การสร้างความร่วมมือกับพันธมิตรทั้งจากภาครัฐและเอกชน ธรรมศาสตร์โมเดลจึงเป็นการวางรากฐานความรู้ความเข้าใจที่ลึกซึ้งในการทำธุรกิจให้กับชุมชน ชุมชนจึงได้รับความรู้ในเรื่องการควบคุมคุณภาพ การคำนวณต้นทุน การทำบัญชี เพื่อให้รู้สถานการณ์ของกิจการตลอดเวลา ทั้งนี้ก็เพื่อสร้างความเติบโตอย่างยั่งยืนให้กับกิจการ

เมื่อศึกษาต่อมาในส่วนของสาธารณรัฐประชาชนจีน สาธารณรัฐประชาชนจีนเป็นประเทศที่ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตเห็นได้จากเมื่อวันที่ 10 พฤศจิกายน ค.ศ. 2007 รัฐบาลเทศบาลกรุงปักกิ่งได้มีการกำหนด “วันแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต” Learning Brands ซึ่งเป็นตรา

ประทับคุณภาพที่มอบผลิตภัณฑ์และบริการการเรียนรู้ที่ยืดเยื้อเพื่อกระตุ้นให้ผู้คนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต และมอบรางวัล Learning Stars ให้กับผู้เรียนที่โดดเด่นเป็นรายบุคคล โดยการประกาศการมอบ Learning Brands and Learning Stars จะมีการประกาศในช่วงเทศกาล (Learning Week) ประจำปีของปักกิ่ง ซึ่งจะมีกิจกรรมการเรียนรู้โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายทั่วประเทศเพื่อสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้ใหญ่เริ่มก้าวแรกแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต

การประเมินคุณภาพเมืองแห่งการเรียนรู้ที่อยู่ภายใต้การดูแลของรัฐบาลเทศบาลกรุงปักกิ่ง รัฐบาลเทศบาลปักกิ่งยังได้สร้างคณะทำงานเพื่อนำการเรียนรู้ของเมืองที่นำโดยผู้นำเมืองประกอบกับหน่วยงานของรัฐบาลจำนวน 29 หน่วยงาน และองค์กรอื่น ๆ โดยคณะทำงานนี้ส่งแผนงานและสรุปการเรียนรู้การทำงานในเมืองในแต่ละปี

ทั้งนี้ บทบาทของมหาวิทยาลัยมีส่วนสำคัญในการส่งเสริมคุณภาพและความเป็นเลิศในการเรียนรู้ผ่านการวิจัย โดยมหาวิทยาลัยและสถาบันวิจัยมีส่วนในการสนับสนุนงานวิจัย ในปี ค.ศ. 2011 ปักกิ่งได้ก่อตั้งศูนย์วิจัยใหม่สามแห่ง ได้แก่ Beijing Capital Learning Institute (ตั้งอยู่ในมหาวิทยาลัย Beijing Normal), Beijing Learning Organization Developing Research Center (ตั้งอยู่ในมหาวิทยาลัย Renmin) และ Beijing Learning School Research Center (ตั้งอยู่ในมหาวิทยาลัย Capital Normal) ซึ่งทั้งหมดนี้มีส่วนช่วยในการเรียนรู้การวิจัยเมือง ตัวอย่างเช่น ศูนย์วิจัยเมืองเรียนรู้แห่งปักกิ่ง ซึ่งตั้งอยู่ในสถาบันวิทยาศาสตร์การศึกษาปักกิ่งนั้นมีประวัติการวิจัยและการปฏิบัติมายาวนานที่สุดในการเรียนรู้การพัฒนาเมือง มีหน้าที่จัดคณะผู้เชี่ยวชาญเพื่อประเมินและตรวจสอบ ศูนย์วิจัยเมืองเรียนรู้แห่งปักกิ่งยังให้บริการอื่น ๆ อีกมากมาย เช่น การจัดฝึกอบรมและการประชุมเชิงปฏิบัติการ และให้การสนับสนุนด้านการวิจัยแก่เขตต่าง ๆ ในกรุงปักกิ่ง เป็นต้น¹⁷⁹

นอกจากนี้ คณะกรรมการการศึกษาแห่งกรุงปักกิ่งมีการกำหนดดัชนีการประเมินเพื่อติดตามประสิทธิภาพด้านคุณลักษณะสำคัญของเมืองแห่งการเรียนรู้ที่ครอบคลุมถึงปัจจัยต่าง ๆ เช่น นโยบาย กฎหมาย สื่อ องค์กร การจัดการ เงินทุน ทรัพยากรบุคคล การวิจัย นวัตกรรม และการดำเนินการในทุกระดับตั้งแต่ก่อนวัยเรียนไปจนถึงการศึกษาสำหรับผู้สูงอายุ ผู้อพยพ และกลุ่มผู้ด้อยโอกาส เป็นต้น

เมื่อวิเคราะห์ถึงบทบาทของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชในการส่งเสริมคุณลักษณะสำคัญของเมืองแห่งการเรียนรู้ด้านการส่งเสริมคุณภาพและความเป็นเลิศในการเรียนรู้ การส่งเสริมคุณภาพและความเป็นเลิศทางด้านการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช แบ่งออกเป็นด้านการศึกษาและด้านการส่งเสริมผลงานโดยด้านการศึกษามีการให้รางวัลวิทยานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์ เพื่อเป็นแรงจูงใจในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัยเป็นประจำทุกปี สำหรับด้านการส่งเสริมผล

¹⁷⁹ UNESCO Institute for Lifelong Learning, *op. cit.*

ผลงานวิจัยและนวัตกรรมนั้นมีการให้ทุนวิจัยและนวัตกรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพและความเป็นเลิศทางด้านการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ

เมื่อศึกษาเปรียบเทียบและวิเคราะห์กับข้อมูลข้างต้น พบว่า การเพิ่มคุณภาพและการเป็นเลิศในการเรียนรู้จำเป็นต้องมีกระบวนการหรือกลไกกำกับ เช่น การสำรวจ การประเมินผลโดยมีตัวชี้วัด เป็นต้น โดยจากการอภิปรายกลุ่มมีความเห็นว่า คุณภาพการเรียนรู้จะดีขึ้นเมื่อมีการแสวงหาความต้องการหรือความสนใจที่แท้จริง และมีการใช้ประโยชน์จากการเรียนรู้นั้นได้ ไม่ว่าจะเป็นการเรียนรู้ในระดับหลักสูตรหรือการอบรม

นอกจากนี้ ในด้านของโครงการบริการวิชาการจากการอภิปรายกลุ่มมีข้อเสนอแนะให้มีการประสานงานกับเครือข่ายในท้องถิ่นว่าประสงค์จะเรียนรู้ด้านใด และจัดทำโครงการในลักษณะต่อเนื่องให้มากขึ้น โดยอาจวัดผลจาก เช่น ความสามารถในการทำสิ่งที่เรียนรู้ได้ การนำไปประกอบอาชีพ เป็นต้น

5.3.6 การสนับสนุนวัฒนธรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างเข้มแข็ง

จากการศึกษา พบว่า มหาวิทยาลัยพะเยามีการสนับสนุนวัฒนธรรมในพื้นที่ เช่น บ้านดิน การทำขนม วัฒนธรรมอาหารและสมุนไพร เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ โดยเป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่มีชุมชนท้องถิ่นเป็นฐาน (Local Study) เมื่อศึกษาเปรียบเทียบกับมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พบว่า มหาวิทยาลัยเชียงใหม่มีการจัดทำประกาศ ได้แก่ ข้อบังคับมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ว่าด้วยการศึกษาตลอดชีวิต พ.ศ. 2562¹⁸⁰ และประกาศอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อสนับสนุนให้เกิดแนวทางการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่เป็นรูปธรรมยิ่งขึ้น สำหรับมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พบว่า มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ได้ก่อตั้งวิทยาลัยการศึกษาตลอดชีวิต (CMU School of Lifelong Education) ขึ้นเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับทุกคนในสังคม เช่นเดียวกับสาธารณรัฐประชาชนจีนที่มีการจัดตั้งศูนย์วิจัยเมืองเรียนรู้แห่งปักกิ่งซึ่งตั้งอยู่ในสถาบันวิทยาศาสตร์การศึกษาปักกิ่งที่มีประวัติการวิจัยและการปฏิบัติมายาวนานที่สุดในการเรียนรู้การพัฒนาเมือง รวมทั้งศูนย์วิจัยเมืองการเรียนรู้ปักกิ่งยังเผยแพร่รายงานประจำปีและบทความวิจัยเป็นประจำอีกด้วย

ในส่วนของยุทธศาสตร์โมเดลของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์มีการนำความรู้การบริหารธุรกิจสมัยใหม่ที่น่าไปใช้ในการทำงานร่วมกับชุมชนที่จะทำให้ชุมชนเข้มแข็งและเติบโตได้ด้วยตนเองอย่างยั่งยืน โดยร่วมกันวางแผนกับผู้ที่มีส่วนร่วมทั้งระยะสั้นและระยะยาวจึงก่อให้เกิดวัฒนธรรมการแลกเปลี่ยนและสร้างสภาพแวดล้อมแห่งการเรียนรู้ของผู้มีส่วนร่วมทั้งหมด

¹⁸⁰ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ข้อบังคับมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ว่าด้วยการศึกษาตลอดชีวิต พ.ศ. 2562.

เมื่อวิเคราะห์ถึงบทบาทของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชในการส่งเสริมคุณลักษณะสำคัญของเมืองแห่งการเรียนรู้ด้านการสนับสนุนวัฒนธรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างเข้มแข็ง พบว่ามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชมีการพัฒนาหลักสูตรเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตคือ หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต วิชาเอกการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Bachelor of Arts Program in Lifelong Learning) ซึ่งเป็นการจัดทำหลักสูตรเพื่อขยายความเชี่ยวชาญด้านการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้กับผู้ที่สนใจและเป็นหลักสูตรที่สำคัญในโลกยุคปัจจุบันที่พลเมืองต้องพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลาเมื่อศึกษาเปรียบเทียบและวิเคราะห์กับข้อมูลข้างต้น พบว่า การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ควรมีตั้งแต่ระดับนโยบาย การกำกับคุณภาพ และการปฏิบัติ ซึ่งมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชมีการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในระดับนโยบายผ่านนโยบายและกฎหมายของมหาวิทยาลัย และมีการกำกับและการปฏิบัติผ่านรูปแบบคุณสมบัติของผู้เรียนที่มีความยืดหยุ่น การเรียนระบบ Non-Degree สัมฤทธิ์บัตร โครงการบริการวิชาการ จากการศึกษาเปรียบเทียบและวิเคราะห์ข้อมูล 9 จากการอภิปรายกลุ่มพบแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพในการสร้างวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ ดังนี้

1) เพิ่มการศึกษาและวิเคราะห์กลุ่มเป้าหมายเพื่อแสวงหาความต้องการเฉพาะกลุ่ม เช่น กลุ่มเกษตรกร กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มเด็ก กลุ่มวัยทำงาน เป็นต้น และจัดทำเนื้อหาและวิธีการเรียนแบบมุ่งเป้าหมาย

2) การกำหนดมาตรการระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาวในการสร้างเนื้อหาและรูปแบบการเรียนที่เหมาะสมกับกลุ่มผู้เรียนตามข้อ (1) โดยพิจารณากลุ่มผู้เรียนที่มีความสำคัญและจำเป็นจากอาทิ จำนวน ความต้องการ ความพร้อมของบุคลากรของมหาวิทยาลัย เป็นต้น

3) การกำหนดเนื้อหาที่เป็นอัตลักษณ์เด่นของแต่ละสาขาวิชาในมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชเพื่อดำเนินความร่วมมือ การแลกเปลี่ยน และเชื่อมโยงกับมหาวิทยาลัยอื่นที่มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชมีความร่วมมืออยู่แล้ว (จำนวน 25 มหาวิทยาลัย)

คณะผู้วิจัยเห็นว่าในหัวข้อบทบาทของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชเมื่อศึกษาเปรียบเทียบกับมหาวิทยาลัยในประเทศไทยและต่างประเทศประกอบกับการพิจารณาหลักเกณฑ์คุณสมบัติในการพิจารณาเข้าสู่เมืองแห่งการเรียนรู้ของยูเนสโก พบแนวทางการของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชมีคุณสมบัติที่ครบถ้วนในการเป็นกลไกเพื่อเสริมสร้างเมืองแห่งการเรียนรู้ของจังหวัดนนทบุรี ทั้งนี้การเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ภายใต้หลักเกณฑ์ของยูเนสโก ต้องได้รับความร่วมมือจากในการดำเนินงาน การส่งเสริมเมืองแห่งการเรียนรู้ผ่านการมีส่วนร่วมของประเทศไทย ซึ่งพบว่าภาครัฐได้มีการประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่น หนังสือเลข มท. 0204.1/ว 1608 วันที่ 19 มีนาคม 2564 ซึ่งกระทรวงมหาดไทยประชาสัมพันธ์ผ่านผู้ว่าราชการจังหวัดทุกจังหวัด รวมถึงในระดับท้องถิ่น ได้แก่ ในระดับนายกเทศมนตรีตำบลและนายกองค์การบริหารส่วนตำบลทุกแห่งด้วย เรื่องยูเนสโกเปิดรับสมัคร

สมาชิกเครือข่ายระดับโลกด้านเมืองแห่งการเรียนรู้ ซึ่งกระทรวงมหาดไทยพิจารณาแล้วเห็นว่า เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเมืองให้เกิดความยั่งยืน ซึ่งการมีส่วนร่วมดังกล่าวทำให้เกิดการดำเนินการพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้ในหลายเมืองในเวลาต่อมา จากการสัมภาษณ์พบว่าจังหวัดนนทบุรีมีการส่งเสริมให้จังหวัดนนทบุรีเป็นเมืองน่าอยู่ ซึ่งมีนโยบายสำนักงานศึกษาธิการ ในพันธกิจข้อที่ 1 ในการส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาอย่างทั่วถึงทุกระดับ/ประเภท ทุกกลุ่มเป้าหมายสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน โดยมีเป้าประสงค์ให้ประชาชน ผู้เรียนทุกช่วงวัยได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างทั่วถึง มีค่านิยมในการศึกษาเพื่อการมีงานทำ ก้าวทันการดำเนินชีวิตในสังคมเมือง ได้รับการพัฒนาศักยภาพในการประกอบอาชีพตามบริบทและความต้องการของสังคม มีค่านิยมความปลอดภัย อนุรักษ์สืบสานมรดกทางวัฒนธรรมของนนทบุรีและมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เพื่อการเป็นเมืองน่าอยู่ขั้นเยี่ยมและการมีคุณภาพชีวิตที่ดี แสดงให้เห็นว่าการเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้สอดคล้องและส่งเสริมให้เป็นเมืองในจังหวัดนนทบุรีเป็นเมืองน่าอยู่ไปควบคู่กันไปได้ นอกจากนี้ จากข้อมูลของตัวแทนจังหวัดนนทบุรีมีความเห็นเพิ่มเติมว่า เพื่อให้การพัฒนาจังหวัดสอดคล้องกับมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชมากขึ้นควรมีการเพิ่มพื้นที่แลกเปลี่ยน อาทิ การประชุมร่วมกันเป็นประจำอย่างสม่ำเสมอเพื่อสนับสนุนทิศทางการนำองค์ความรู้ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชสู่จังหวัดนนทบุรีได้ดียิ่งขึ้น

